



FINNMARK FYLKESKOMMUNE
FINNMÁRKKU FYLKKAGIELDA

Museumsstrategi for Finnmark 2011 - 2015

Høringsutkast

ffk.no

Innhold

1	Innledning – strategibehovet	5
1.1	Bakgrunn, planbehov	5
1.2	Fylkesutvalget i Finnmark	5
1.3	Organisering, prosess	6
1.4	Fra temaplan til strategi.....	6
2	Formål og mål	7
2.1	Formål.....	7
2.2	Mål	7
2.2.1	Museenes oppdrag og mål.....	7
2.2.2	Sametingets oppdrag og mål.....	7
2.2.3	Fylkeskommunens oppdrag og mål.....	8
2.2.4	Kommunenes oppdrag og mål.....	8
3	Museumslandskapet i Finnmark.....	9
3.1	Definisjon	9
3.2	Én museumsplan – to forvaltninger.....	9
3.3	Samisk og norsk – begrepene	10
3.4	Sammensatt samfunn, flerkultur og målgrupper	10
3.5	Kvenene – nasjonal minoritet.....	12
3.6	Sametingets forvaltningsansvar	12
3.7	Fylkeskommunens og statens forvaltningsansvar.....	13
4	Økonomisk oversikt.....	15
4.1.1	Regnskapsdata.....	15
4.1.2	Inntektsstruktur	16
4.1.3	Tilskuddstruktur – ordinær drift.....	16
4.2	Årsverk og stillingsstruktur	17
4.3	Besøkende.....	18
5	Strategiske innsatsområder	19
5.1	Hovedgrep	19
5.2	Samlingsforvaltning.....	19
5.2.1	Situasjonen.....	19
5.2.2	Utfordringer.....	20
5.2.3	Strategi	20
5.3	Faglig utvikling – kunnskapsutvikling, nettverk.....	20
5.3.1	Situasjonen.....	20
5.3.2	Utfordringer.....	21
5.3.3	Strategi	21
5.4	Formidling	21
5.4.1	Situasjonen.....	21
5.4.2	Utfordringer.....	23
5.4.3	Strategi	23
5.5	Språk og urfolk.....	23
5.5.1	Situasjonen.....	23

5.5.2	Utfordringer.....	24
5.5.3	Strategi	24
5.6	Finnmarkshistorien.....	24
5.6.1	Situasjonen.....	24
5.6.2	Utfordringer.....	25
5.6.3	Strategi	25
5.7	Bedre bygg, lokaler og anlegg	25
5.7.1	Situasjonen.....	25
5.7.2	Utfordringer.....	26
5.7.3	Strategi	26
5.8	Arkiv	26
5.8.1	Situasjonen.....	26
5.8.2	Utfordringer.....	27
5.8.3	Strategi	27
6	Strategiene – hovedgrep	28
6.1	Museenes særlige ansvarsområder i planen	28
6.2	Organisering - Museumstjenesten i Finnmark.....	28
6.3	Kalkyler	30
6.3.1	Driftbudsjett og -finansiering	30
6.3.2	Investeringsbudsjett og –finansiering	30
6.4	Avhengig av mange	31
6.5	Avhengig av statlig finansieringsløft.....	31
7	Utrykte vedlegg	33

1 Innledning – strategibehovet

1.1 Bakgrunn, planbehov

Med unntak av Vardø museum er alle museene i Finnmark etablert etter 1960. Stimulert av aktiv kulturpolitikk og offentlige tilskuddsordninger, ble en rekke museer etablert i perioden 1980-2000. Ved passering av år 2000 hadde Finnmark 14 museer. Den nasjonale museumsreformen ble iverksatt etter Stortingets vedtak i desember 2000. Hovedgrepet var en bedre strukturering av et sjølgrodd, fragmentert museumslandskap. Gjennom regionale konsolideringer fikk man færre museumsenheter i et nasjonalt nettverk. I 2003 ble ABM -Utvikling opprettet for å gjennomføre bedre samhandling mellom bibliotek, arkiv og museer. Ansvaret for forvaltningen av de økonomiske virkemidlene for de samiske museene ble lagt til Sametinget. Museumsreformen har ført til en konsolidering av de 14 museene i Finnmark til tre museer under ABM og to museer under Sametinget. Museumsreformen har betydd en økonomisk styrking fra statens side til museene i Finnmark.

De administrative ordningene som ble etablert på statens side for realisering av museumsreformen, medførte at fylkeskommunens rolle som tilskuddspartner og regional utviklingsaktør i museumsutviklingen ble stående noe uavklart og utydelig. Samtidig har fylkeskommunen et kulturpolitisk ansvar som også omfatter museer og kulturarv. I dette ansvaret ligger det å utfordre museene i Finnmark til å konkretisere de nasjonale, overordnede målene med de spesielle mål som Finnmark trenger.

Denne strategiske museumsplanen er derfor den første, samlede oversikten over mål, behov og utviklingsretning for museene i Finnmark etter museumsreformen. Det er mange parter som til sammen danner grunnlaget for museenes virksomhet. Dette dokumentet skal derfor etablere et felles, kulturpolitisk program for et løft innenfor drift og investeringer ved museene i Finnmark.

1.2 Fylkesutvalget i Finnmark

Det var Finnmark fylkesutvalg som vedtok å igangsette arbeidet med museumsplan for Finnmark for perioden 2010 – 2015. I fylkesutvalgssak 10/9 den 16.02.2010 ble følgende vedtak gjort:

Ny museumsplan iverksettes i henhold til planveilederens retningslinjer for temaplan med prosess og med følgende mandat:

- Museumsplanen for Finnmark skal med utgangspunkt i de konsoliderte enhetene og statlige føringer foreslå nye strategier for en museumspolitik for Finnmark.
- Det skal utarbeides forslag til hvordan museene i Finnmark fortsatt kan utvikles organisasjonsmessig og museumsfaglig.
- Forslagene skal formuleres i en ny museums- og arkivplan for Finnmark. Tidligere vedtak vedr. samarbeid med IKAF må innarbeides i planen.
- Planen skal utarbeides med kultur- og idrettsavdelingen som sekretariat og med en egen styringsgruppe.
- Prosessen skal inkludere berørte museer og kommuner.
- Planen skal legges fram for Fylkestinget til desembermøtet 2010.
- Arbeidet med planen skal finansieres innenfor eksisterende rammer.

På dette grunnlaget gjorde administrasjonen de initiativ som var nødvendig for å

sette arbeidet i gang. Fylkeskommunen og Sametinget ble enige om at de samiske museene skulle inngå i prosessen, og det har vært en likeverdig dialog med alle museene. Arbeidet ble delt i en mål- og behovsanalyse, og en planfase for strategier og tiltak. Det er resultatet av planfasen som presenteres i dette plandokumentet.

1.3 Organisering, prosess

Prosjektet har hatt følgende organisasjon:

Styringsgruppe:	Kultur, næring og samferdselsutvalget i fylkeskommunen.
Prosjektansvarlig:	Kultur- og idrettssjefen, fylkeskommunen
Prosjekt/prosessleder:	Cand.oecon. Stein Storsul - innleid konsulent
Medarbeider:	Rolf Akselsen, Kaizen AS – innleid konsulent

Arbeidet er gjennomført i en åpen prosess i forhold til styre, ledelse og nøkkelpersonell ved samtlige museer, besøk og intervju/samtale ved alle museer og avdelinger, konferanse med berørte tjenestepersoner hos fylkeskommunen og Sametinget, samt en rekke kontakter pr telefon, email etc underveis og etter behov.

Det har vært avviklet følgende møter:

14. april 2010	Seminar, Alta. Oppstart
18. mai 2010	Seminar, Alta. Formål og mål
Uke 20 og 22	Besøksrunde til alle museumsavdelinger. Intervjuguide utsendt på forhånd.
24. august 2010	Seminar, Karasjok. Gjennomgang av foreløpige resultat.
Uke 45 og 46	Møter med ledelse/styre ved de 5 museene om opplegg for museumsplan
18. januar 2011	Seminar, Vadsø. Gjennomgang av planutkast – arbeidsdokument.
Februar 2011	Bearbeiding av høringsutkast i samsvar med innspill mv.

1.4 Fra temaplan til strategi

I løpet av prosessen ble det klart at dokumentet ikke kunne ha karakter av en temaplan, da dette er en plantype som kun gjelder fylkeskommunens egen virksomhet. Museene i Finnmark er alle IKS mellom kommuner, bortsett fra Verdensarvsenter for bergkunst-Alta Museum som er et IKS mellom Alta kommune og Finnmark fylkeskommune. Planen skulle imidlertid gjelde alle museene og angi fylkeskommunens politikk på museumsområdet, og ble derfor omdefinert til en strategiplan.

2 Formål og mål

De dramatiske sider ved historiens gang er et viktig perspektiv også i Finnmark. Gjennom ødeleggende hendelser har viktige deler av menneskenes kulturspor og dokumentasjon blitt borte. Museumsarbeidet i Finnmark måtte starte på nytt etter ødeleggelsene under den andre verdenskrig. Dette er en situasjon som gjelder både for norske og samiske museer.

2.1 Formål

På grunnlag av den målanalysen som er gjennomført, framstår et grunnlag for en tydelig, felles formål, dvs museenes felles, overordnede oppgave. Denne formålsformuleringen danner overordnet grunnlag for delmål, strategier og tiltak i museumsplan Finnmark. Felles formål for museene i Finnmark formuleres slik:

Museene i Finnmark skal utvikle seg hver for seg og innenfor et målrettet fellesskap slik at de til sammen skal dokumentere og formidle Finnmarks kulturarv, der de samiske og norske folk sammen med kvenene og andre folkegrupper og kulturer, har bygd et unikt, sammensatt og flerkulturelt samfunn. Museene skal bidra til stolthet og anerkjennelse av Finnmarks felles kulturarv. Museene skal sikre god og inkluderende kvalitet i alt sitt arbeid innenfor rammen av folkegrupper, lokalsamfunn og kulturfellesskap i Finnmark, i Norge, og på Nordkalotten.

2.2 Mål

2.2.1 Museenes oppdrag og mål

Alle museer som inngår i det nasjonale museumsnettverket og som mottar støtte over statsbudsjettet via Norsk kulturråd og Sametinget, har fått sine mål formulert i St.meld nr 49 (2008-2009) og seinere fulgt opp i statsbudsjettproposisjonene for de enkelte år, jfr også avsnitt 3.7 foran. Museenes overordna mål er altså definert i tilknytning til de fire F-ene:

- Forvaltning
- Forskning
- Formidling
- Fornyning

Den oppgaven som dette gir for museene, er at de skal utvikle sin organisasjon, kompetanse, anlegg og virksomhet for å spille en viktig rolle i realiseringen av de nasjonale mål i dette museumsnettverket som hører under staten og Sametinget.

2.2.2 Sametingets oppdrag og mål

Sametinget har i sin museumsmelding i 2004 referert til den funksjonen som er definert for samiske museer i Sametingsplanen 2002-2005:

De samiske museene er grunnlagt på en dokumentasjon av materiell og

immateriell kultur. Dette kan dreie seg om tingenes funksjon, sosial og kulturell betydning, hvordan de er laget og anvendt; om næringsutøvelse, næringsvariasjoner og ressursutnytting; om religion, kosmologi og symbolssystemer; om håndverk og kunstuttrykk; om historiske sammenhenger og endringer i samisk forhistorie, historie og nåtid. Denne dokumentasjonen er en historie om samhandling og utveksling, om intellektuelle sammenhenger og om kulturelle og sosiale forandringer som i sum gjenspeiler og utvikler samisk selvforståelse og identitet.

På dette grunnlaget er Sametingets overordnede mål for de samiske museene:

.... at gjennom overtakelse av forvaltnings- og tilskuddsansvaret for samiske museer skal det sikres en styrket, samordnet og helhetlig samisk museumsvirksomhet, basert på samenes egne forutsetninger som folk og urfolk. Samordningsprosessen mellom Sametinget, kommuner og de samiske museene skal virke til sikring, dokumentasjon, kunnskapsutvikling og formidling av samisk historie og kultur.

Det er naturlig at dette er målformuleringer som skal legges til grunn for arbeidet med samiske spørsmål ved alle museene som denne planen gjelder for.

2.2.3 Fylkeskommunens oppdrag og mål

Etter Stortingets gjennomføring av museumsreformen, har fylkeskommunens mål og strategi innenfor dette arbeidsfeltet vært å sørge for et godt grunnlag for å ta i bruk den nye statlige politikken for museumssektoren.

Det er likevel klart at fylkeskommunen har et kulturpolitisk ansvar også innenfor hele kulturarvsektoren. I dette ansvaret ligger det også å utfordre Finnmark sine museer til å konkretisere de nasjonale, overordnede målene med de mål som det ligger til rette for i Finnmark:

I samsvar med denne planens formål, skal museene i Finnmark gjennom et organisert samarbeid, dokumentere og formidle Finnmarkshistorien slik den har vokst fram i det fylket som framstår som den viktigste arena for kulturmøter og konflikter i Nordområdene.

2.2.4 Kommunenes oppdrag og mål

Mange av kommunene i Finnmark har i hovedsak etter krigen tatt et vesentlig ansvar for sin kulturarv ved å utvikle lokale museer. Det er resultatet av disse initiativene som danner ryggraden i museumsstrukturen i Finnmark i dag. Det er også kommunene som er de største eierne av museer i Finnmark i dag – de tre norske museene er alle interkommunale selskap.

Innenfor rammen av strategiene, skal museene i Finnmark ivareta den lokale Finnmarkshistorien slik den framkommer i kommunene.

3 Museumslandskapet i Finnmark

3.1 Definisjon

Hele arbeidet bygger på det felles utgangspunktet som ligger i den internasjonale definisjonen av et museum:

"Et museum er en permanent institusjon, ikke basert på profitt, som skal tjene samfunnet og dets utvikling og være åpent for publikum; som samler inn, bevarer/konserverer, forsker i, formidler og stiller ut materiell og immateriell (kultur)arv om menneskene og deres omgivelser i studie-, utdannings- og underholdningsøyemed."

Det arbeidet som har ført fram til dette plandokumentet er basert på enkel metode:

- Resultatet av mål- og behovsanalysen er gjort i omfattende prosess, slik at det framstår som sant og realistisk overfor de partene som skal bruke den.
- Strategi og tiltaksfasen er på tilsvarende måte utviklet prosess med de parter som den angår, dog slik at den balanserer partenes egeninteresser innenfor felles, samlet plan.

3.2 Én museumsplan – to forvaltninger

De museene som omfattes av denne planen hører under to statlige forvaltninger, fordelt på denne måten:

Under forvaltning av Kulturdepartementet:

1. Verdensarvsenter for bergkunst – Alta museum IKS
2. Museene for kystkultur og gjenreising IKS
 - a. Gjenreisingsmuseet
 - b. Måsøy museum
 - c. Nordkappmuseet
 - d. Gamvik museum
 - e. Berlevåg havnemuseum
3. Varanger museum IKS
 - a. Vardø museene
 - b. Vadsø museum, Ruija kvenmuseum
 - c. Sør-Varanger museum, Grenselandmuseet

Under forvaltning av Sametinget:

1. RiddoDuottarMuseat (stiftelse)
 - a. De Samiske Samlinger i Karasjok
 - b. Kautokeino Bygdetun
 - c. Kokelv sjøsamiske museum
 - d. Porsanger museum
2. Deanu ja Várjjat Museasiida/ Tana og Varanger museumssiida (stiftelse)
 - a. Varanger samiske museum
 - b. Tana museum

- c. Østsamisk museum, Neiden
- d. Saviomuseet

I tillegg til Kulturdepartementet og Sametinget, ivaretar Finnmark fylkeskommune og de respektive kommunene det regionale og lokale kulturpolitiske ansvaret for museene. Det er samspillet mellom alle disse forvaltningsnivåene som til sammen har en avgjørende betydning for museenes økonomi og utvikling.

Alle museene har innenfor hver sine spesifikke mål og prioriterte faglige tema et overordnet ansvar for å reflektere kulturarven for hele Finnmark, dvs alle folkegrupper og kulturer som har satt sine spor i kulturhistorien i Finnmark. Det er derfor en sentral planoppgave å ivareta urfolksperspektivet i henhold til Norges konstitusjonelle forpliktelser overfor samene, og å ivareta kvenenes kultur som nasjonal minoritet. Utfordringen er å styrke både urfolkets og de nasjonale minoritetenes og andre språklige minoriteters kultur på en likeverdig måte. Den felles museumsplanen for Finnmark som legges fram her, er således et arbeidsredskap som er felles for alle.

3.3 Samisk og norsk – begrepene

Sametinget definerer samiske museer som begrep for de museene som hører under Sametingets forvaltning, og som har de spesielle oppgavene som der er fastlagt. Vi har ikke noe tilsvarende begrep for de museene som ikke er samiske. Forenklet sagt er det vel klart at alle museene i Finnmark i større og mindre grad er museer for det sammensatte, flerkulturelle Finnmark.

Fordi denne planen også skal gjennomføres gjennom de ulike forvaltningenes ansvar for hver sine oppgaver, er det behov for en forenklet begrepsbruk når vi omtaler de ulike grupper av museer. I dette dokumentet vil derfor de to hovedgruppene av museer omtales slik:

1. Samiske museer er de museene som hører under Sametingets forvaltning som konsoliderte enheter.
2. Norske museer er de øvrige museene som hører under Kulturdepartementets forvaltning som konsoliderte enheter.

Denne begrepsbruken skal ikke ha noen tolkning eller referanse utover denne forvaltningsmessige anvendelsen.

3.4 Sammensatte samfunn, flerkultur og målgrupper

Museer forvalter et bredt ansvar for å dokumentere, bevare og formidle natur- og kulturhistorie for folk, nasjoner og samfunn. Dette er særlig viktig i samfunn som er sammensatt med flere folkegrupper og minoriteter, og der enkeltindivider kan identifisere seg med mer enn en gruppe. Et museum er til for alle, men er likevel innrettet mot prioriterte målgrupper.

Gjennom mål- og behovsanalysen har vi konkretisert flere målgrupper og målgruppenivåer for museene, og som har avgjørende betydning for formål og mål:

1. Folk i Finnmark – historien til det sammensatte samfunnet med historien til nordmenn, samer og kvener.
2. Norges folk – Finnmarks ulike folkegrupper har sammen gitt unike bidrag til landets kulturarv
3. Kulturfellesskapet på Nordkalotten/Barentsregionen, mellom øst og vest.
4. Det internasjonale samfunn

Disse målgruppene reflekterer den flerkulturelle historien. Det er derfor viktig å være konkret – det kulturelle perspektiv må gjenspeile det samfunnet som museene skal betjene. Det er de samiske, kvenske og norske folkegruppene som sammen med ulike minoriteter danner selve fundamentet for den lange utviklingen av kulturhistorien i Finnmark til dagens rike og sammensatte kultursamfunn. Nasjonsbygging, grenser og statsdannelse i området er en del av den europeiske historien, og Finnmarks historie har derfor et sterkere internasjonalt perspektiv enn det som preger de fleste andre fylker i Norge.

Finnmark er et av områdene i Norge som kan dokumentere de eldste kulturspor, dvs spor etter mennesker. Det er ikke tilfeldig at det eneste forhistoriske kulturminnet i Norge som UNESCO har definert som et av de unike bidragene til hele verdens kulturarv, nettopp er bergkunsten i Alta. I tillegg til bergkunsten har arkeologiske undersøkelser dokumentert menneskelig virksomhet i hele fylket gjennom 10.000 år.

Det ligger ikke til dette dokumentet å ta stilling til de faglige spørsmål om hvilke folkeslag det var som satte de aller eldste spor. De første gruppene som vi kan identifisere og som har linjer framover gjennom historien og inn i vår egen tid, tilhører det samiske folket. Det samiske folket er derfor urfolk under FNs definisjon, både i Norge og i de andre land der de har tradisjonelt tilhold.

Det norrøne samfunnet i nord var Hålogaland. For formålet i denne plansammenhengen er det tilstrekkelig å registrere at det organiserte, norrøne samfunnet på norsk side hadde en nordgrense i Malangen. Man finner arkeologiske spor etter norrøne fangst- og handelsfolk på Finnmarkskysten fra yngre jernalder. Fast bosetting av norske grupper finner vi fra 1200-tallet.

Som grenseområde mellom øst og vest har Finnmark også vært arena for karelerne, dvs russiske stammer som både har handlet og herjet i området opp gjennom middelalderen. Etableringen av Vardøhus festning må sees bl.a. på denne bakgrunnen.

Vi ser altså et samisk folk som har utviklet seg i kontinuerlig kontakt med nordmenn i vest, karelske og russiske grupper i øst og finske og svenske i sør. Dette underbygger vinklingen av et Finnmark som et sammensatt samfunn som består av individer og grupper med et kulturelt mangfold som lever i området i dag. Dette forsterkes også av den rettslige stillingen som gjelder, der likestilling, rett og ansvar for de samiske og norske folkegruppene er nedfelt i allmenne menneskerettigheter, internasjonale konvensjoner, og i vår egen konstitusjon, lov og styringsverk.

Denne situasjonen er et viktig utgangspunkt for oppdrag og utfordring for kulturarvarbeidet i Finnmark. Den situasjonen som gjelder i dag er basert på nyere tids kunnskapsutvikling om kultur, folkegrupper og utvikling i Finnmark.

Det gjenstår imidlertid mye mht å bringe fram den kunnskapen som vi faktisk har til de aktuelle målgruppene for denne museumsplanen, samtidig som utfordringene for ny kunnskapsutvikling er store. Den nye anerkjennelsen av folkegruppene i den historiske utvikling har medført nye problemstillinger både i det store bildet og i de lokale, konkrete forhold, for ny forskning, dokumentasjon og dermed også nye temaer for formidling. Det er i dette bildet at kulturarvsektoren i Finnmark står overfor store og stimulerende utfordringer, både sammen og hver for seg. Det er også i dette bildet vi må se roller og oppgaver for både de samiske museene under Sametinget og de norske museene under Kulturdepartementet, for fylkeskommunens og kommunenes kulturpolitiske ansvar, og for alle disse partene i fellesskap.

3.5 Kvenene – nasjonal minoritet

Kvenene i Norge ble anerkjent som nasjonal minoritet i 1998 i samsvar med Europarådets rammekonvensjon om vern av nasjonale minoriteter. Nasjonal minoritet er en etnisk, religiøs og/eller språklig minoritet som har en lang tilknytting til landet, dvs. de har eksistert i landet over hundre år. I 2005 ble kvensk anerkjent som eget språk. Kainun institutti – Kvensk institutt ble stiftet i 2005, og er et nasjonalt senter for kvensk språk og kultur. Instituttet ble offisielt åpnet 14. juni 2007, og gir en konkret presentasjon av kvenene som folkegruppe¹:

Kvenene er en norsk minoritet som har vandret fra Nord-Finland og Nord-Sverige til Nord-Norge i løpet av flere hundre år. De største bølgene kom på 1700- og 1800-tallet. De hadde ofte en jordbruksbakgrunn. I dag omfatter begrepet "kven" alle med finsk språk- og kulturbakgrunn og deres etterfølgere som har kommet til Norge før 1945. Definisjon baseres på folkets selvidentifikasjon, altså hvordan de oppfatter seg selv. En del av dem som definisjonen omfatter, ønsker ikke å kalle seg for "kvener" fordi de oppfatter begrepet som en nedlatende betegnelse. De ønsker å bli omtalt som finskættede, eller etterkommere av finske innvandrere. Likevel har betegnelsen "kvener" etablert seg som offisiell gruppebetegnelse og brukes i forskningsmiljøer og av norske myndigheter og minoritetspolitiske organisasjoner.

Bl.a. på bakgrunn av museenes nye ansvar for immateriell kultur, og på bakgrunn av det vedtatte formålet for Kvensk institutt, er det et åpenbart behov for nærmere kontakt og samarbeid mellom museene og dette instituttet. Fra museenes side er dette særlig aktuelt for Varanger museum v/Ruija kvenmuseum i Vadsø som har et hovedansvar for formidling av kvensk kultur og historie.

3.6 Sametingets forvaltningsansvar

Det er Sametinget som siden 2002 har forvaltningsansvaret for de samiske museene. Disse museene hørte tidligere under den forvaltningsordningen som var etablert under fylkeskommunene, og forvaltet i samarbeid med Kulturdepartementet som tilførte statstilskudd til fylkeskommunene. I forbindelse med statens omorganisering av museumsforvaltningen og opprettelsen av ABM-Utvikling, ble det statlige forvaltningsansvaret for de samiske museene lagt til Sametinget.

Sametingsrådet la fram en melding til Sametinget om samiske museer i 2004. Dette

¹ <http://www.kvenskinstitutt.no/kvener>

dokumentet har dannet det prinsipielle grunnlaget for en samisk museumspolitik. Rådet gjennomgår her de sentrale oppgavene for de museene som hører under Sametingets forvaltning, og definerer samiske museer slik:

- Museet må ha en forvaltningsmessig tilknytning til Sametinget, der Sametinget er faglig og politisk premissleverandør.
- Museer som virker i en samisk samfunnskontekst
- Museer som har samisk kultur- og naturhistorie som et sentralt virkeområde.

Det er viktig for samisk selvbestemmelse at samene gjennom sine institusjoner kan forvalte sitt folks historie som en likeverdig del av det norske samfunnet. Den konkrete kunnskapen om samenes tidligste historie er i noen grad kjent gjennom dokumentasjon og forskning. Det gjenstår imidlertid betydelige utfordringer innenfor forskning med et samisk fokus om framveksten av det samiske samfunn og de økonomiske, sosiale og kulturelle forhold til enhver tid. I dag viser samisk forskning hvordan samisk språklige benevelser og faguttrykk gir et rikt og nyansert bilde av samisk historie opp gjennom tidene. Mål- og behovsanalysen har pekt på at de samiske museene som sådan står overfor en relativt ny utfordring, mens den samiske faglige tradisjon har eksistert institusjonelt i mange år, om enn under norske institusjonelle rammer. Samisk forskning på området har forankring i hele det samiske området i Norden, et nordisk perspektiv er derfor avgjørende.

Sametingets engasjement innenfor kulturarvområdet, dvs kulturminnevern og museum, har skapt en helt ny situasjon, og danner i dag et felles forum for utvikling av selve kunnskapen og bevisstheten om den samiske identiteten og om mangfoldet av grupper og kulturer innenfor det samiske samfunnet. Det å lykkes med å etablere det kulturelle og sosiale grunnlaget for samisk identitet, språk og selvfølelse, er en forutsetning for å lykkes med selve hovedprosjektet, nemlig å bygge det samiske samfunnet med styresett, forvaltning, utdanningsvesen, institusjoner mv.

3.7 Fylkeskommunens og statens forvaltningsansvar

Gjenoppbyggingen av Finnmark etter krigen har også omfattet museene. Vest for Tana var alt brent, og øst for Tana var det store ødeleggelser etter fire år som del av nordfronten mellom Tyskland og Sovjetunionen. Situasjonen var at både museumsamlinger og annet kildemateriale i form av kulturmiljø, gjenstander og annen dokumentasjon var borte eller sterkt redusert. Alle museer i Finnmark, bortsett fra Vardø museum, er etablert etter 2. verdenskrig. Dette gjør at også for det norske kulturmiljøet er museumsarbeidet en relativ ung tradisjon, fylket sett under ett.

Det er Kulturdepartementet som i dag styrer utviklingen av museumsstrukturen for alle norske museer, også i Finnmark. Norsk kulturråd har en viktig forvaltningsrolle for oppfølging av fag og økonomi. Det er antakelig behov for, på bakgrunn av erfaring fra snart 10 år med ny forvaltningsordning, å bli mer presis på fordelingen av det politiske og faglige ansvaret mellom Sametinget på den ene siden og Kulturdepartementet og Norsk kulturråd på den andre.

Etter etableringen av den statlige direktestyringen gjennom ABM de siste 10 årene, har ikke fylkeskommunene og kommunene hatt en like tydelig rolle i

politikkutformingen for kulturarvområdet som tidligere. Denne museumsplanen er imidlertid en arena der fylkeskommunen, som regional utviklingsaktør og tilskuddspart – på kulturpolitisk grunnlag og innenfor de rammevilkår som gjelder – skal delta i utformingen av strategier og utviklings-oppgaver som er viktige for kulturfylket Finnmark.

Stortingsmelding nr. 49 (2008-2009) *Framtidas museum. Forvaltning, forskning, formidling, fornying* som ble behandlet i Stortinget våren 2010, er et retningsgivende politikkdokument som er gjeldende for all museumspolitik i Norge. Det er de "fire F-ene" som utgjør de sentrale mål for museumsutviklingen i Norge, og som også er gjeldende for de samiske museene. Dette innebærer at museumsplanen for Finnmark skal kunne bygge på regjeringens oppfølging av disse målene slik Kulturdepartementet formulerer dette i statsbudsjettet for 2011 for Kap 328 Museums- og andre kulturvernformål:

1. Forvaltning. Museenes samlinger skal sikres og bevares best mulig for ettertiden og gjøres tilgjengelig for publikum og for forskning, bl.a. gjennom gode sikrings- og bevaringsforhold samt prioritering og koordinering av samlingene.
2. Forskning. Forskning og kunnskapsutvikling ved museene er et nødvendig faglig grunnlag for innsamling, dokumentasjon og formidling og skal sikres gjennom økt forskningssamarbeid, både i museumsnettverket og mellom museene og forskningsmiljøer i kunnskapssektoren.
3. Formidling. Museene skal nå publikum med kunnskap og opplevelse og være tilgjengelig for alle, bl.a. gjennom målrettet tilrettelegging for ulike grupper og aktuell formidling som fremmer kritisk refleksjon og skapende innsikt.
4. Fornyning. Museene skal være oppdaterte og aktuelle i alle deler av sin virksomhet, være solide institusjoner og ha en aktiv samfunnsrolle gjennom faglig utvikling, nytenking og profesjonalisering og gjennom utvikling av digital forvaltning og formidling.

4 Økonomisk oversikt

I analysefasen har man presentert en sammenstilling av tall for regnskapsåret 2009. Grunnlaget er offisiell statistikk primært fra ABM, regnskapsrapporter fra museene og supplerende data fra de enkelte museene.

4.1.1 Regnskapsdata

Vi skal kort kommentere følgende oversikt:

Regnskap 2009 Inntekter	Varanger museum			Museene for kyskt kultur og gjenreising			Verdens arvsenter for bergkunst - Alta museum			Riddo Duottar Museat			Tana og Varanger Museumssida 1)		
	1 000kr	%	% av total	1 000kr	%	% av total	1 000kr	%	% av total	1 000kr	%	% av total	1 000kr	%	% av total
Billettinntekter	216	26,4 %		605	24,3 %		2 442	49,1 %		243	61,2 %		114	18,1 %	
Butikksalg	347	42,4 %		1 264	50,7 %		1 642	33,0 %		63	15,9 %		327	51,8 %	
Kafé salg	34	4,2 %		375	15,1 %		2	0,0 %		0	0,0 %		1	0,2 %	
Salg andre v&t	130	15,9 %		47	1,9 %		71	1,4 %		0	0,0 %			0,0 %	
Sponsorinntekter	0	0,0 %		200	8,0 %		76	1,5 %		0	0,0 %			0,0 %	
Gaver	0	0,0 %		0	0,0 %		0	0,0 %		0	0,0 %			0,0 %	
Andre	91	11,1 %		0	0,0 %		739	14,9 %		91	22,9 %		189	30,0 %	
Sum egeninntekter	818	100 %	5,7 %	2 491	100 %	19,3 %	4 972	100 %	40,6 %	397	100 %	4,3 %	631	100 %	8,5 %
Kulturdepartementet	6 934	73,7 %	48,0 %	4 548	51,0 %	35,2 %	2 705	55,6 %	22,1 %	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %	0,0 %
Fylkeskommunen	1 062	11,3 %	7,3 %	1 182	13,3 %	9,1 %	1 014	20,8 %	8,3 %	264	3,6 %	2,9 %	150	2,4 %	2,0 %
Kommune(r)	1 413	15,0 %	9,8 %	3 190	35,8 %	24,7 %	1 147	23,6 %	9,4 %	635	8,5 %	6,9 %	2 300	36,3 %	31,0 %
Sametinget	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %	0,0 %	6 537	87,9 %	71,2 %	3 893	61,4 %	52,4 %
Andre dept.	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %	0,0 %
Sum ord.driftstilskudd	9 409	100 %	65,1 %	8 920	100 %	69,0 %	4 866	100 %	39,7 %	7 436	100 %	81,0 %	6 343	100 %	85,4 %
Kulturdepartementet	1 200	28,4 %		0	0,0 %		0	0,0 %		300	22,2 %		0	0,0 %	
Fylkeskommunen	760	18,0 %		50	3,3 %		500	20,8 %		0	0,0 %		0	0,0 %	
Kommune(r)	80	1,9 %		205	13,6 %		0	0,0 %		0	0,0 %		0	0,0 %	
Norsk kulturråd	100	2,4 %		0	0,0 %		0	0,0 %		0	0,0 %		0	0,0 %	
ABM-U	50	1,2 %		0	0,0 %		306	12,7 %		0	0,0 %		0	0,0 %	
Sametinget	75	1,8 %		0	0,0 %		0	0,0 %		911	67,4 %		225	49,6 %	
Riksantikvaren	777	18,4 %		485	32,1 %		1 599	66,5 %		0	0,0 %		0	0,0 %	
Andre dept.	110	2,6 %		120	8,0 %		0	0,0 %		0	0,0 %		0	0,0 %	
Andre off. tilskudd	1 079	25,5 %		649	43,0 %		0	0,0 %		140	10,4 %		229	50,4 %	
Sum andre tilskudd	4 231	100 %	29,3 %	1 509	100 %	11,7 %	2 405	100 %	19,6 %	1 351	100 %	14,7 %	454	100 %	6,1 %
Totale driftsinntekter	14 458	100 %		12 920	100 %		12 243	100 %		9 184	100 %		7 428	100 %	

1) Sum av regnskap 2009 for Várjaj Sámi Musea/Varanger samiske museum, Deanu Musea/Tana Museum, Nuorttsaa'ni mu'zei/Ostamisk Museum og Saviomuseet.

Regnskap 2009 Utgifter	Varanger museum			Museene for kyskt kultur og gjenreising			Verdens arvsenter for bergkunst - Alta museum			Riddo Duottar Museat			Tana og Varanger Museumssida 1)		
	1 000kr	%	% av total	1 000kr	%	% av total	1 000kr	%	% av total	1 000kr	%	% av total	1 000kr	%	% av total
Utgifter butikk	117	26,0 %		346	10,7 %		1 221	69,4 %		-6	100,0 %				
Utgifter kafé	44	9,8 %		303	9,4 %		2	0,1 %		0	0,0 %				
Utgifter andre v & t	289	64,2 %		2 584	79,9 %		536	30,5 %		0	0,0 %				
Sum v & t for salg	450	100 %	4,5 %	3 233	100 %	25,0 %	1 759	100 %	15,6 %	-6	100 %	-0,1 %	0	0,0 %	
Lønnskostnader	5 657	59,7 %	57,0 %	6 204	64,0 %	48,0 %	6 218	65,2 %	55,1 %	4 394	50,4 %	50,4 %	4 001	54,2 %	54,2 %
Pensjonskostnader	711	7,5 %	7,2 %	709	7,3 %	5,5 %	1 244	13,0 %	11,0 %	735	8,4 %	8,4 %	619	8,4 %	8,4 %
Drift av lokaler	344	3,6 %	3,5 %	403	4,2 %	3,1 %	406	4,3 %	3,6 %	336	3,9 %	3,9 %	211	2,9 %	2,9 %
Vedlikehold lokaler/bygg	927	9,8 %	9,3 %	843	8,7 %	6,5 %	300	3,1 %	2,7 %	34	0,4 %	0,4 %	21	0,3 %	0,3 %
Husleiekostnader	84	0,9 %	0,8 %	862	8,9 %	6,7 %	44	0,5 %	0,4 %	112	1,3 %	1,3 %	1 237	16,8 %	16,8 %
Andre driftskostnader	1 747	18,4 %	17,6 %	667	6,9 %	5,2 %	1 259	13,2 %	11,1 %	3 088	35,4 %	35,4 %	1 497	20,3 %	20,3 %
Avskrivninger	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %	0,0 %	64	0,7 %	0,6 %	62	0,7 %	0,7 %	0	0,0 %	0,0 %
Off. Refusjoner	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %	0,0 %	-40	-0,5 %	-0,5 %	-203	-2,7 %	-2,7 %
Sum drift	9 470	100 %	95,5 %	9 688	100 %	75,0 %	9 535	100 %	84,4 %	8 721	100 %	100,1 %	7 383	100 %	100,0 %
Totale driftskostnader	9 920	100 %		12 921	100 %		11 294	100 %		8 715	100 %		7 383	100 %	
DRIFTSRESULTAT	4 538		31,4	-1		0,0	949		7,8	469		5,1	45		0,6
FINANSRESULTAT	-2 678		-19	9		0,06966	50		0,4	49		0,5	0		0
ÅRSRESULTAT	1 860		12,9	8		0,1	999		8,2	518		5,6	45		0,6

1) Sum av regnskap 2009 for Várjaj Sámi Musea/Varanger samiske museum, Deanu Musea/Tana Museum, Nuorttsaa'ni mu'zei/Ostamisk Museum og Saviomuseet.

For flere av museene er det spesielle forhold som har komplisert sammenliknbarheten, vi skal her nevne noen:

1. Sør-Varanger museum ble tilsluttet Varanger museum i 2009. Dette har betydning for periodiseringen av inntekter og utgifter for Varanger museum, idet overskuddet på regnskapsdato ikke er reelt.
2. Tana og Varanger museumssida ble etablert først i 2010. Vi har sammenstilt

enkeltregnskapene slik at tallene skal kunne sammenlignes med de andre museene. Dette er ikke nøyaktig, men bildet skulle være dekkende.

3. Prosjektinntekter er for et par museer inntektsført i 2009, selv om arbeidet skal utføres i en prosjektperiode som også omfatter påfølgende år. Dette vil gi et feilaktig bilde av overskudd i dette året.
4. Noen museer har hatt sykefravær som har økt totale lønnskostnader, idet refusjon av sykepenger er inntektsført. Vi har ført inn nettobeløpene, idet dette gir uttrykk for den reelle stab.
5. Skillet mellom investerings- og driftsfinansiering er ikke alltid enkelt å få helt nøyaktig. For eksempel er Østsamisk museum i Neiden fortsatt under bygging, og praktisk talt all virksomhet medgår til etableringen av museet.

4.1.2 Inntektsstruktur

Av de absolutte tallene i tabellen, framgår det at fylkeskommunens tilskudd til de tre norske museene er omtrent på samme nivå mellom 1 og 1,2 mill, mens statens engasjement varierer mellom 2,7 mill til Alta og nesten ca 7 mill til Varanger. Alle museene mottar ulike typer og nivåer av prosjektmidler. Bl.a. mottar Alta ca 1,6 mill årlig fra staten v/Miljøverndepartementet som primært handler om skjøtsel og forvaltning av bergkunsten.

De største ulikhetene er likevel på egeninntektssiden. Dette er uttrykk for museenes posisjon i forhold til viktige reisemønstre for turismen i Finnmark, hvor noen museer ligger nærmere de viktige strømmene enn andre. På den annen side sier tallene også noe om at museenes står med noe ulik attraksjonsverdi i markedet. Det er likevel rimelig å lese ut av tallene at mange av museene har et viktig utviklingspotensial i bedre formidling overfor et ubestemt publikum, dette gjelder særlig de samiske museene. Ved en sammenligning av den relative fordelingen mellom egeninntekter, ordinære driftstilskudd og andre tilskudd, framkommer betydelige ulikheter museene imellom.

For de samiske museene framgår det altså en inntektsstruktur som avviker markert fra de norske ved at egeninntektene utgjør en betydelig lavere andel enn for de norske museene, noe som i hovedsak er kompensert med ordinære driftstilskudd. Vi ser også at tilskuddenes relative andel for Finnmark under ett ikke er veldig ulikt nivået for sammenlignbare del av norske fylker.

4.1.3 Tilskuddstruktur – ordinær drift

Av tabellen framgår det at sammensetningen av tilskudd fra kommunene, fylkeskommunen og staten (h.h.vis Kulturdepartementet og Sametinget) er svært ulikt fordelt museene imellom. Når vi illustrerer dette med å ta fram ett regnskapsår, er det klart at også tilfeldige utslag av periodisering og annet kan lede til misforståelser. Bl.a. er tallene for Varanger museum med relativt høy andelen statstilskudd misvisende pga periodiseringen av inntekter og utgifter i forbindelse med at Sør-Varanger museum ble tilsluttet den konsoliderte enheten. Varanger museum har over tid en finansieringsstruktur tilsvarende de øvrige norske museene.

Den markerte forskjellen gjelder de samiske museene. For det første er fylkeskommunens bidrag på bare vel 0,4 mill for disse to konsoliderte museene til

sammen, mens de tre norske museene mottar ca 3,3 mill til sammen. Dette avviker fra samarbeidsavtalen mellom fylkeskommunen og Sametinget som inneholder en ambisjon om å bringe "den regionale driftsstøtten til de samiske museene opp på samme nivå som driftsstøtten til de øvrige museene i Finnmark". For det andre er kommunenes medfinansiering for RDM også meget lavt, og det er staten (Sametinget) som dekker opp nesten 90 % av tilskuddsfinansieringen. For Tana og Varanger museumssida er kommunenes engasjement relativt sett høyere enn for alle de andre museene.

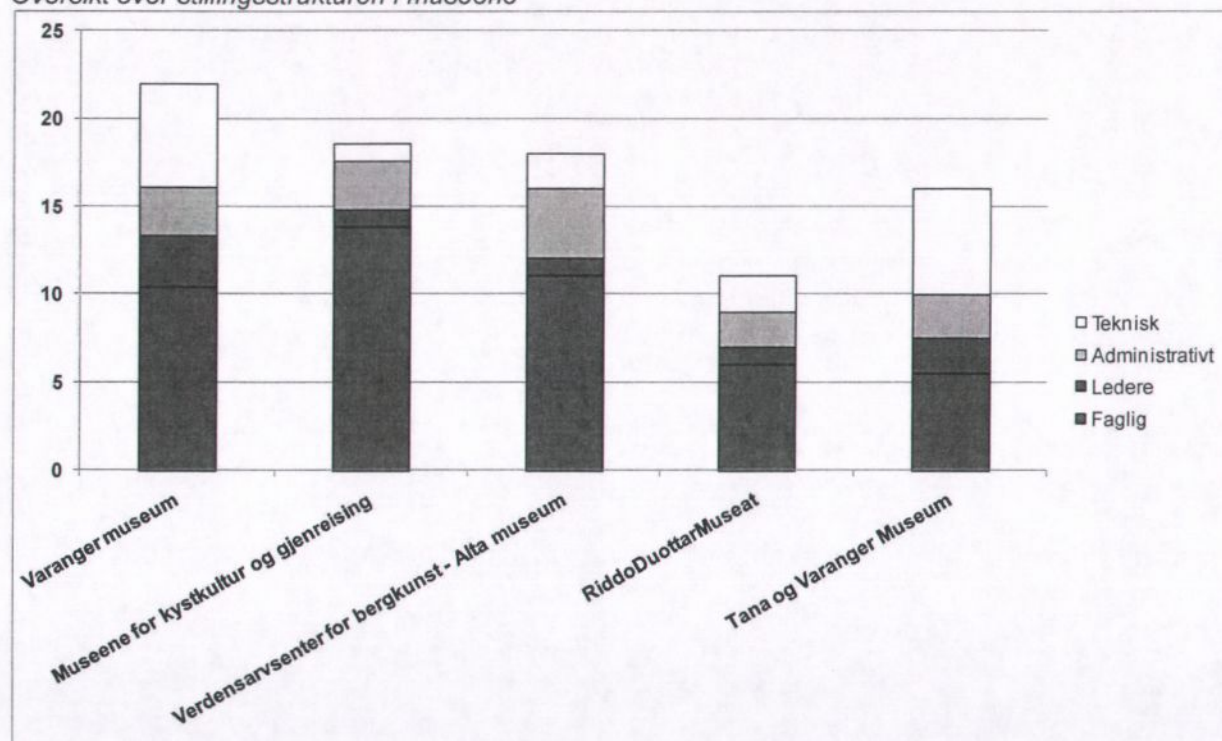
Det er klart at de strukturelle forskjellene som vi ser kan ha konkrete årsaker. Samtidig kan det bildet som framtrer ha betydning for strategier og tiltak både for de kulturpolitiske forvaltningsorganene og for flere av museene.

4.2 Årsverk og stillingsstruktur

Oversikten her over antallet årsverk og fordelingen på ulike stillingskategorier eller funksjoner er basert på oppgavene fra museene. I disse rapportene kan museene ha tolket disse kategoriene noe ulikt, samtidig som selve strukturen ved museene i seg selv gir utslag. For eksempel kan et museum med mange avdelinger få oppført en høyere stillingsressurs under ledere enn et museum med få avdelinger. Fordelingen mellom administrativt og teknisk personale kan avvike tilsvarende. I hovedsak kan vi gå ut fra at gruppene av ledere og faglig ansatte har universitets- og høgskoleutdanning, ikke så få av dem har forskerkompetanse.

Uansett, det bildet som framstår, er at museene er en av de store kompetansearbeidsplassene i fylket.

Oversikt over stillingsstrukturen i museene

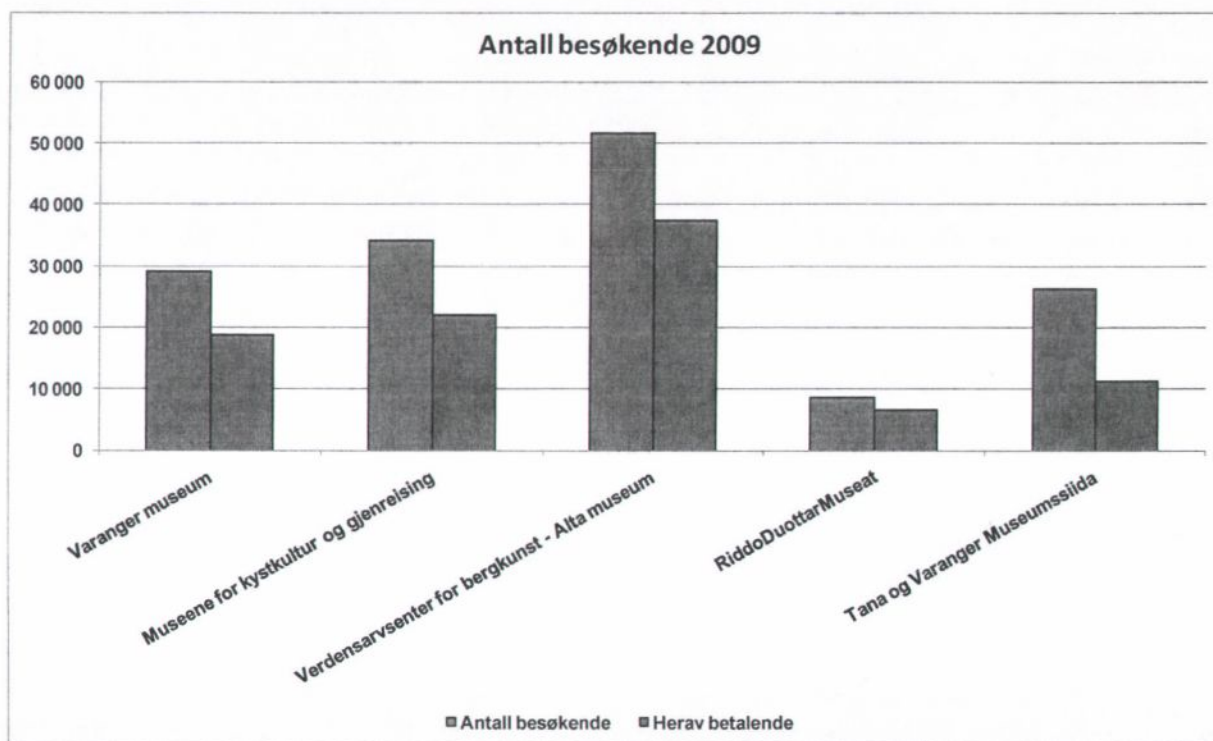


Vi ser altså at museene har over 50 høgt utdannede årsverk innenfor kulturarv-

relevante fag. Dette er en viktig registrering av en faglig ressurs som gir fylket en god basis for videre utvikling, samtidig som analysene også viser at faglig arbeidskapasitet er meget knapp for viktige oppgaver ved flere av museene. Vi ser også at de samiske museene har mindre staber, både i antall stillinger og som andel faglig personell. Nye oppgaver som måtte følge av denne planen, vil også kreve ny arbeidskapasitet.

4.3 Besøkende

Som vi allerede har vært inne på, er det store variasjoner museene imellom når det gjelder besøkstallene. Samlet sett er det gode besøkstall til museene i Finnmark, dvs ca på landsgjennomsnittet. Likevel er det museer her som har mye å hente på økt aktivitet innenfor en styrket formidling.



5 Strategiske innsatsområder

5.1 Hovedgrep

På grunnlag av henvisningen til mål- og behovsanalysen i eget dokument, presenteres sju strategiske innsatsområder, nemlig følgende.

1. Samlingsforvaltning
2. Faglig utvikling – FOU
3. Formidling
4. Språk og urfolk
5. Finnmarkshistorien
6. Bygg og lokaler
7. Arkiv

Det er innlysende at disse strategiske områdene henger nøye sammen. Det er neppe mulig å tenke seg relevant realisering av den ene strategien uten at dette støttes av at de øvrige strategiene og iverksettes med tjenlige tiltak. I tillegg vil samtlige strategier berøre samtlige museer og myndigheter som er involvert.

Alle faser av planprosessen, situasjonsbeskrivelsen, mål- og behovsanalysen og de utfordringene og mulighetene som har framkommet, samt de kvalitetskrav til løsninger som har framkommet etter hvert, har understreket at Strategisk museumsplan for Finnmark 2011-2015 kommer med god timing. De konsoliderte museene eksisterer både med oppgaver, struktur, og selvbevissthet som er et godt grunnlag for videre utvikling.

5.2 Samlingsforvaltning

5.2.1 Situasjonen

Mange museer – i Finnmark som i mange fylker ellers – har ikke gode vilkår for å ta vare på samlingene sine. Oppbevaringsforholdene beskytter i mange tilfeller for dårlig mot brann, rust og forråtnelse. Kompetanse og kapasitet innenfor objektkonservering og bygningsvern er utilstrekkelig, både den preventive konserveringen og restaurering. Museene har behov for ytterligere innsamling, og for å dokumentere den immaterielle og handlingsbårne kunnskapen, begrepene knyttet til gjenstandene, etc.

Museene har behov for bistand til metode og opplegg for innsamlingsplanlegging, og støtte til et koordinert og mer rasjonelt innsamlingsarbeid. Bl.a. er det ønskelig med en tydeligere arbeidsdeling museene imellom. Basis for samlingsforvaltning og innsamlingsplanlegging er god kunnskap om egen samling. Digital registrering på PRIMUS er et viktig verktøy, det er viktig at det pågående arbeidet fullføres i alle museer. DSS i Karasjok leder et pilotprosjekt for oversettelse av PRIMUS til samisk, dette må fullføres før systemet kan yte hensiktsmessig tjeneste til disse museene.

Samlingsforvaltning handler om selve fundamentet for museenes langsiktige eksistens og evne til å ivareta sine oppgaver i Finnmark. Dramatikken knyttet til museenes samlinger er større i Finnmark enn for enhver annen landsdel i Norge.

Etter brenninga i 1944 er tilfanget av historisk materiale fra nyere tid betydelig utarmet. De samlingene som finnes ved de enkelte museumsavdelingene oppleves derfor som ekstra viktige for de respektive lokalsamfunnene. Gjenstandenes opprinnelse knytter samlingene til lokalsamfunnet med en kjærlighet som må forstås på bakgrunn av krigshistorien. Dette er et forhold som øker betydningen av å løse utfordringene med bedre magasinerings- og utstillingsvilkår lokalt. Regionale fellesmagasiner synes aktuelle bare for helt spesielle utfordringer.

Et hensiktsmessig organisert samarbeid mellom museene for løsning av disse store oppgavene og utfordringene, framstår som den beste målrettede strategien. Dette vil gi styrke i et videre samarbeid med andre institusjoner i Finnmark, og med museer og andre partnere utenfor Finnmark og på Nordkalotten.

5.2.2 Utfordringer

Følgende utfordringer oppsummeres:

- Deler av samlingene er i relativt dårlig forfatning og konserveringsbehovet stort.
- En stor del av samlingene er ikke tilfredsstillende registrert og magasinert
- Det digitale registreringsverktøyet foreligger fortsatt ikke på samisk språk
- Mangelfulle innsamlingsplaner
- Samlingene er ikke tilgjengelig for publikum

5.2.3 Strategi

Sikre, digitalisere, supplere og gjøre tilgjengelig alle museenes samlinger i planperioden innenfor en koordinert innsamlingsplan for Finnmarkshistorien.

5.3 Faglig utvikling – kunnskapsutvikling, nettverk

5.3.1 Situasjonen

Alle de konsoliderte museene har personell med kompetanse til å inngå i forsknings- og utviklingsarbeid. Noen av de ansatte ved museene har også førstestillingskompetanse, dvs de kan lede forskningsprosjekt med støtte fra Norges Forskningsråd mv. Mange museer tar del i ulike nettverk, både i ABM-nettverk og i ulike samarbeidsforhold med andre museer, høyskoler og universitet i Norge og i andre land på Nordkalotten. Museene kan likevel arbeide bedre med å disponere fagressursene i samsvar med strategiske mål for museets utvikling. Bedre FOU-planer med tydeligere FOU-mål i egne strategiske utviklingsplaner er viktig for å øke utbyttet av alt faglig utviklingsarbeid.

I likhet med situasjonen for de fleste museer i Norge, er utfordringen ofte å finne gode, strategiske samarbeidsrelasjoner med regionens FOU-sektor, særlig Universitetet i Tromsø, Høgskolen i Finnmark og Samisk høyskole. I tillegg til dette er det viktig for museene å innta nødvendige posisjoner i det organiserte samarbeidet med FOU-institusjoner innenfor Norden og Barentsregionen. Det er viktig at museene er målbevisste i dette arbeidet, nemlig ved:

1. Veldefinert etterspørsel etter dokumentasjon og kunnskap fra utenlandske kolleger, museer og FOU-institusjoner til museene i Finnmark.
2. Veldefinert etterspørsel etter dokumentasjon og kunnskap fra målsatte FOU-tiltak ved museene i Finnmark overfor utenlandske kolleger, museer og FOU-institusjoner.
3. Faglige møter i kreativt fellesskap som avdekker nye muligheter for å utvikle ny kunnskap som man ikke hver for seg ikke har hatt forutsetning for eller av andre grunner ikke har maktet å definere.

Et hensiktsmessig organisert samarbeid mellom museene for løsning av disse store oppgavene og utfordringene, framstår som den beste målrettede strategien. Dette vil gi styrke i et videre samarbeid med andre institusjoner i Finnmark, og med museer og andre partnere utenfor Finnmark og i Nordområdene.

Museene i Finnmark er til sammen en av fylkets største kompetansearbeidsplasser. Den mest grunnleggende egenskap ved kompetansebasert virksomhet, er det kontinuerlige behovet for faglig fornying og utvikling. I kulturarvområdet er det fortsatt slik at de feltene som vi har kunnskap om er mindre enn fagområdet for alle de ubesvarte spørsmålene. Kildene til ny kunnskap er mange. Det er samhandlingen mellom personer, institusjoner og fagmiljøer som kan skape nye svar og ny erkjennelse om våre røtter og føtter. Faglig utvikling er derfor av avgjørende betydning for realisering av denne museumsplanens formål.

5.3.2 Utfordringer

Følgende utfordringer oppsummeres:

- Museene har behov for bedre plan for forskning og kunnskapsproduksjon innenfor sine ansvarsområder.
- Museene for liten kapasitet til systematisk å initiere forskningsprosjekt, både nasjonalt og innenfor Barentssamarbeidet.
- Museene har behov for å styrke forskningskompetansen.

5.3.3 Strategi

Styrke, stimulere og utvikle museenes faglige personale innenfor fellesskapet av museer i Finnmark, og å bygge nettverk til fagpersoner, miljøer og FOU-institusjoner i egen region, Norge og utlandet, idet faglighet og ny kunnskap er nødvendige forutsetninger for å realisere formålet.

5.4 Formidling

5.4.1 Situasjonen

Museets samfunnsrolle kan bare bli reell gjennom langt bedre formidling. ICOM sin museumsdefinisjon sier at museene skal formidle og stille ut "materieell og immaterieell (kultur)arv om menneskene og deres omgivelser i studie-, utdannings- og underholdningsøyemed". Oppgaven omfatter altså materieell og immaterieell kulturarv, og strategiene er å henvende seg til målgruppene gjennom studier, utdanning og underholdning (fritidsinteressene). Museene skal i prinsippet konkurrere om

oppmerksomheten i et moderne mediesamfunn der alternativene er mange og heftige. Bedre formidling handler om mange typer tiltak:

1. Engasjerende og relevante temaer. Museene må velge temaer innenfor sine formål, og der velge de temaene som museene har spesielle fortrinn for å si noe om på en måte som kommer til å engasjere brede målgrupper. Selve innretningen av valgt tema er ofte avgjørende for muligheten for å nå ut til brede målgrupper om tema. Selve prioriteringene og valgene av tema for kunnskapsutvikling og ny formidling ved museene er ofte undervurdert som strategisk styringsprosess i forhold til museenes Formål og mål.
2. Attraksjonsutvikling. Det er god strategi å utvikle formidlingskonsept som populariserer i tilstrekkelig grad til at kunnskap blir til opplevelse for nye målgrupper blant et flertall av befolkningen. Det ligger her et element av god, gammeldags folkeopplysning. De mange museene som har lyktes med å tilrettelegge sine budskap slik at de blir til en attraksjon, opplever derfor dette som en tilfredsstillelse. Det viser seg ofte at det budskapet som er spennende for turister, også fungerer best for "folk flest" i lokalsamfunnet og i egen region. Å trene tanken på stikkordet attraktivitet, gir alltid ideer til bedre utstillinger.
3. Kunnskapsutvikling gir bedre utstillinger. Museene skal kontinuerlig arbeide med å bringe fram ny kunnskap i sine temaer og områder. Slik kunnskapsproduksjon skaper nyheter, og gjør at museene kan presentere nytt og mer aktuelt innhold enn mange andre. Det er derfor viktig at museenes faglige utviklingsarbeid blir planlagt i nøye sammenheng med strategien for formidling i museets samfunnsrolle.
4. Formidling via internett – nettutstillinger. Nettutstilling er blitt et begrep, de fungerer uten rom og åpningstid. Gjennom egen hjemmeide i kombinasjon med sosiale medier og andre interaktive løsninger gjøres museet tilgjengelig for museenes primære målgrupper i Finnmark, herunder skolene, heimene, bibliotekene, internettkafeene, etc. Dette vil skape nye kontaktflater mellom museene og publikum, kanskje særlig for den generasjonen som nå er vokst opp med IT og internett som selvfølgelig hjelpemidler. Slike utstillinger vil også nå et publikum i inn- og utland som dermed vil lære mer om Finnmarks unike historie. Noen vil bruke slik informasjon til å planlegge reise til Finnmark.
5. Skolesamarbeid DKS. Tilpassede arbeids- og læreprogram for ulike klassetrinn i grunnskolen er avgjørende for å integrere museet i skolens virksomhet. I tillegg kommer utviklingen av spesielle program der elevene skal kunne oppleve utvalgte historiske tema fra museene gjennom produksjoner for DKS – Den kulturelle skolesekken. Noen museer har museumspedagogisk kompetanse og erfaring med å arbeide sammen med skoleverket. Andre har ikke gjort det før, her vil museene ha nytte av å lære av hverandre og av å utveksle arbeidsprogram.

Formidling er selvsagt avhengig av i hensiktsmessige lokaler, jfr eget punkt.

Et hensiktsmessig organisert samarbeid mellom museene for løsning av disse store oppgavene og utfordringene, framstår som den beste målrettede strategien. Dette vil gi styrke i et videre samarbeid med andre institusjoner i Finnmark, og med museer og andre partnere utenfor Finnmark og på Nordkalotten.

Målet for enhver museumsvirksomhet er at den dokumenterte kunnskapen som den

bringer fram, skal angå det levende samfunnet i dag og i seinere generasjoner. Formidling er derfor den virksomheten ved museene som gjør dem interessante i samfunnet, og som skaper den umiddelbare politiske relevans.

5.4.2 Utfordringer

Følgende utfordringer oppsummeres:

- Utstillinger og andre formidlingskonsepter må bygge på oppdatert kunnskap, og regelmessig fornyes for å øke attraksjonsverdien og kvaliteten på opplevelse, læring og formidling.
- Museene har felles utfordring i å utvikle en formidling som ivaretar alle folkegrupper og kulturer innenfor det flerkulturelle samfunnet på en likeverdig måte.
- Museene og reiselivsnæringen har felles utfordringer i å skape sammenheng og synergier i formidlingsarbeidet som øker relevans og attraksjonsverdi.
- Museene mangler adekvat finansieringsordning for fornyelse av utstillinger og formidlingskonsepter.
- Formidlingsarbeidet trenger å bli bedre tilpasset ulike målgrupper, herunder funksjonshemmede gjennom fleksible løsninger i antikvariske bygg og anlegg.
- Alle kommuner i Finnmark har behov for kulturhistorisk formidling, også de som ikke har egen museumsavdeling.

5.4.3 Strategi

Gjennom å bygge på ny kunnskap, engasjerende temaer, veldefinerte målgrupper, målrettet formidlingsteknikk og metodisk attraksjonsutvikling, skal museenes hver for seg og sammen skape en formidling av kunnskap og opplevelse av det unike, sammensatte Finnmark i samsvar med formålet.

5.5 Språk og urfolk

5.5.1 Situasjonen

Samisk kultur og urfolkenes historie inneholder helt sentrale tema for dokumentasjon og formidling av Finnmarks historie. Dette er tema som også er aktuelle for alle museene i fylket, og for deres samarbeidsrelasjoner i inn- og utland.

Behovsundersøkelsen viser at det er gjennomgående positiv vilje til å inkludere disse oppgavene i arbeidsprogrammene for alle museene i Finnmark. Det er de samiske museene som har spesielt ansvar for de samiske folkegruppene i denne sammenheng, likevel slik at alle museene har ansvar for den flerkulturelle arven.

I Finnmark lever også den kvenske kulturen som anerkjent nasjonal minoritet og med eget språk. Dette innebærer både et formelt og reelt ansvar for forvaltningen av kulturarven i fylket.

Det flerkulturelle Finnmark er en viktig kulturarv både i regionen og for hele Norge. Det er derfor et åpenbart behov for å dokumentere alle sider av utviklingen av de folkegrupper og kulturer fra de eldste tider og inn i vår egen tid.

Det er registrert et bredt engasjement hos nøkkelpersonene ved museene i Finnmark for å gi arbeidet med flernasjonalitet, flerspråklighet, multietnisitet, migrasjoner og kulturkontakt en økt plass i arbeidet med å dokumentere og formidle fylkets kulturarv.

Et hensiktsmessig organisert samarbeid mellom museene for løsning av disse store oppgavene og utfordringene, framstår som den beste målrettede strategien. Dette vil gi styrke i et videre samarbeid med andre institusjoner i Finnmark, og med museer og andre partnere utenfor Finnmark og på Nordkalotten.

Anerkjennelsen av den samiske folkegruppen som et urfolk, står helt sentralt i Finnmarks flerkulturelle historie. I dette ligger et internasjonalt perspektiv og en anerkjennelse som vil stå helt sentralt for forståelsen av kulturarven i Finnmark og det bidraget som dette området har til Norges og Nordkalottens historie.

5.5.2 Utfordringer

Følgende utfordringer oppsummeres:

- Det er en utfordring for alle museene i Finnmark å formidle fylkets sammensatte kulturhistorie.
- Museer med særlig ansvar for museumsfaglige oppgaver for samiske og kvenske kulturoppgaver står overfor et omfattende dokumentasjons- og formidlingsarbeid.

5.5.3 Strategi

Forske, dokumentere og formidle ny kunnskap om det flerkulturelle Finnmark inn i vår egen tid, med særlig vekt på å forstå Finnmark som et sentralt område for det samiske urfolk.

5.6 Finnmarkshistorien

5.6.1 Situasjonen

Finnmark har fem museer som til sammen skal utforske og formidle kultur- og naturhistorien i Finnmark. Disse museene fungerer i sine regioner, de har hver sine mål og oppgaver, og de driver hver sin virksomhet.

For de målgruppene som museenes formidlingsvirksomhet skal nå fram til, vil bildet av Finnmarkshistorien framstå noe fragmentert. Museene arbeider med hvert sitt, og dette bygger ikke opp en samlet forståelse av de unike potensialene i fylkets historie. I denne planen er Finnmarkshistorien formulert som et sjølstendig mål definert i regionen. I mål- og behovsanalysen er det pekt på en rekke tema som ligger naturlig til rette for en samlet innsats for en fylkesomfattende strategi.

Et hensiktsmessig organisert samarbeid mellom museene for løsning av disse store oppgavene og utfordringene, framstår som den beste målrettede strategien. Dette vil gi styrke i et videre samarbeid med andre institusjoner i Finnmark, og med museer og andre partnere utenfor Finnmark og på Nordkalotten.

Målet om å realisere Finnmarkshistorien legger grunnlaget for en operativ strategi som på mange måter binder sammen flere av de andre strategiene på en avgjørende måte. Det er ingen tvil om at for fylkeskommunens helt sentrale utviklingsmål, er en levende kunnskap om egen historie, ståsted og identitet helt avgjørende forutsetninger. Det er derfor naturlig å knytte denne strategien mer enn andre til fylkeskommunens politiske engasjement for å løfte museenes utvikling inn i en stadig viktigere samfunnsrolle.

5.6.2 Utfordringer

Følgende utfordringer oppsummeres:

- Det er en helt sentral utfordring å skape en samlet dokumentasjon og formidling av Finnmarks historie. I dette har alle museene en utfordring.
- Finnmarkshistorien kan bedre dokumenteres og fortelles i den historiske sammenhengen som kan skapes gjennom å delta i samarbeidsprosjekt med museer og andre faginstitusjoner i Barentsregionen.

5.6.3 Strategi

Dokumentere og formidle Finnmarks unike historie slik at denne kan bidra til viktig fellesskapsfølelse i fylket, og at landet ellers kan lære av århundrenes erfarte kompetanse som flerkulturelt samfunn.

5.7 Bedre bygg, lokaler og anlegg

5.7.1 Situasjonen

Mål- og behovsanalysen har vist at mange av museene har en lite tilfredsstillende situasjon når det gjelder:

- Utstillinger
- Publikumsmagasiner
- Magasiner
- Arbeidsrom
- Universell utforming

Det er faktisk slik at for mange av museene og museumsavdelingene er de fysiske fasilitetene en av de viktigste hindringene for utvikling av virksomheten. Det er flere av museene som arbeider med planer for utbedring og forbedring av eksisterende bygninger og anlegg, og noen av museene har nybyggplaner. Dette er store, men nødvendige utfordringer.

Utviklingen av det enkelte museum er konkret og har mindre sammenheng med samarbeidet mellom museene. Utviklingen av nye formidlingskonsepter mv vil imidlertid legge premisser for flere av utbyggingsbehovene, på den måten kan de målene og strategiene som legges her kunne ha betydning for prioritering mv av disse investeringene.

5.7.2 Utfordringer

Følgende utfordringer oppsummeres:

- Store utbyggingsprosjekt skal finansieres i et spleiselag nasjonalt, regionalt og lokalt.
- Omfattende utbygging krever utvikling av rasjonelle og økonomisk bærekraftige løsninger for driften av museene

5.7.3 Strategi

Alle museer og museumsavdelinger skal ha bygninger og anlegg som gir trygge bevaringsforhold for kulturminner og samlinger, lokaliteter for god og moderne formidling, god tilgjengelighet for funksjonshemmede (universell utforming), samt tilfredsstillende arbeidstilsynets krav om arbeidsmiljø.

5.8 Arkiv

5.8.1 Situasjonen

Arkivspørsmålet er todelt:

1. De offentlige arkivene. Det er en del av lovgrunnlaget for all virksomhet i offentlig sektor at arkivene skal ordnes og bevares. For statlig virksomhet ivaretar Riksarkivet og statsarkivets regionale organisasjon denne oppgaven. For kommunal virksomhet er oppgaven i hovedsak dekket gjennom interkommunale arkivselskap (IKA) der statsarkivet er tilknyttet som faglig myndighet. IKAF – Interkommunalt Arkiv Finnmark – er etablert med sin virksomhet i Porsanger og i faglig samarbeid med Statsarkivet i Tromsø.
2. De private arkivene. Dette handler om alle typer dokumentasjon fra privat virksomhet, dvs bedrifter, organisasjoner, institusjoner, enkeltpersoner etc. Slik dokumentasjon foreligger som skriftlige dokumenter (brev, regnskap, dagbøker, protokoller, etc – alt på papir), bilder og film i ethvert format (papir, film, video, dvd etc), audiogram (lydopptak i form av lydbånd, plater, mv).

I denne sammenhengen gjelder planutfordringen pkt 2 foran, dvs de private arkivene. Det foreligger ingen plikt når det gjelder til å ta vare på privatarkiv – det ligger i sakens natur at de er private og i privat eie. På den annen side – enhver organisert virksomhet som tar sikte på å samle inn, ordne, oppbevare og gjøre tilgjengelig private arkiver – er underlagt visse faglige retningslinjer i arkivloven². På den måten kan private arkiver i prinsippet sammenlignes med innsamling av gjenstander og annen dokumentasjon til museene.

For nyere tids historie – særlig de siste par hundre år – er det åpenbart at arkivalia er en viktig kilde til kunnskap og dokumentasjon i tillegg til det som museene ivaretar. Det er ikke mulig å forestille seg at man skal kunne skape en samlet og felles Finnmarkshistorie uten også på grunnlag av tilgjengelige privatarkivsamlinger.

² LOV 1992-12-04 nr 126: Lov om arkiv [arkivlova].

I samsvar med Kulturstrategier for Finnmark 2008 – 2014 er det derfor gjennomført et planarbeid for privatarkiv i Finnmark. Helena Maliniemi ved Finnmark fylkesbibliotek har utført arbeidet, og resultatet foreligger i høringsutkastet "Overordnet bevaringsplan med samhandlingsplan for privatarkiver i Finnmark", mai 2010. I utredningen er det gjort en kartlegging av arkiver, mangler, arbeidsbehov etc, og det er presentert en konkret og faglig plan for innsamling og bevaring av arkiver i Finnmark gjennom å mobilisere de mange krefter ved museer, biblioteker og i kommunene for løsning av de aktuelle innsamlings- og bevaringsoppgavene. Gjennomføringen innebærer lokale løsninger i et fylkesomfattende nettverk. Utredningen er imidlertid ikke detaljert når det gjelder organisert ledelse av det nettverket som skal utføre arkivarbeidet, og når det gjelder finansiering av det arbeidet som skal utføres.

Museene eier nesten halvparten av de private arkivene som er bevart i institusjonell sammenheng, og er således største arkiveier. Det er et åpenbart behov for å se arbeidet med privatarkiv i sammenheng med den form for samarbeid mellom museene som denne museumsplanen presenterer.

Både den saklige og tematiske sammenhengen mellom museum og arkiv, og selve behovet for en hensiktsmessig, organisert koordinering også av arkivarbeidet er åpenbar. Det er en realistisk mulighet å inkludere koordineringen også av implementeringen av bevaringsplanen for privatarkiv i et organisert samarbeidsfellesskap med museene.

Planen for en ny innsats for bevaring av privatarkiv i Finnmark er utarbeidet utenfor rammen av denne museumsplanen. Når denne museumsplanen medfører et avgjørende behov for bedre samarbeid og koordinering av utviklingsstrategiene på kulturarvområdet, reiser dette også behovet for å se også fagområdet privatarkiv i samme sammenhengen.

5.8.2 Utfordringer

- Arkivutredningen viste at museene ivaretar en stor mengde privatarkiver. Tilstanden for dette materialet er ikke tilfredsstillende, og det er delvis utilgjengelig for publikum.
- Foto utgjør en stor del av museenes kildemateriale. Bibliotekene og historielagene har også store fotosamlinger. Disse samlingene bør samordnes.

5.8.3 Strategi

Bevaringsplanen for privatarkiv i Finnmark skal gjennomføres og koordineres i nettverk som planlagt og der Museumstjenesten i Finnmark skal ta ansvar for museenes aktive medvirkning i og anvendelse av arkivmaterialet.

6 Strategiene – hovedgrep

6.1 Museenes særlige ansvarsområder i planen

Alle museene skal arbeide innenfor de mål som er gitt av Stortinget og Sametinget, jfr foran om mål i kapittel 2.2 foran.

Slik som museene har utviklet seg i løpet av en årrekke, og innenfor de mål og rammevilkår som har vært gjeldende fra museumsplanen i 1995, framstår museene i dag med ansvar for sine respektive lokalsamfunn og regioner i fylket, og med sine faglige fordypingsområder. Denne tosidigheten i virksomheten er viktig, fordi det er her vi finner selve det faglige og kapasitetsmessige grunnlaget for at museene kan ivareta et felles, samlet ansvar for Finnmarkshistorien, og reflektere denne lokalt.

På denne bakgrunn er det naturlig å videreutvikle hvert av de konsoliderte museenes kompetanse- eller spesialiseringsområde. Dette vil styrke museenes faglige evne til å ta lederansvar for fellesprosjekter som skal realisere strategiene i denne planen. Et slikt faglig lederansvar vil være knyttet til det og med hele fylket som arena, og er bygget på mål- og behovsanalysens påvisning av behovet for samarbeid mellom museene i Finnmark innenfor faglige og strategiske områder.

Det faglige lederansvaret innebærer derfor samarbeid særlig med museer som har relevante, faglige bidrag innenfor ansvarsområdet om den samlede historien, og å utnytte de mulighetene for faglig og kapasitetsmessig synergi som ligger i en samordnet bruk av personale, samlinger og andre ressurser til realisering av kort- og langsiktige mål som også kan sees i sammenheng.

Faglig lederansvar endrer selvsagt ikke det regionale museumsansvaret som de konsoliderte museene har, eller det lokale museumsansvaret som avdelingene har.

Nærmere definering av de spesifikke oppgaver og ansvar til det enkelte museum er en del av det arbeids- og organisasjonsplanarbeidet som må skje i oppfølgingen av denne planen og innenfor rammen av Museumstjenesten i Finnmark.

6.2 Organisering - Museumstjenesten i Finnmark

Det framgår av mål- og behovsanalysen at det ligger viktige potensialer i et nærmere samarbeid mellom de konsoliderte museene som selvstendige uavhengige parter. Flere av de strategier og tiltak som foreslås er avhengig av at de kan gjennomføres innenfor et fellesskap av museer. Det foreslås derfor at det opprettes et selskap, Museumstjenesten i Finnmark, etter mønster fra andre fylker, som skal ivareta de felles utfordringer som museene står overfor og ikke kan løse alene.

Det opplegget for Museumstjenesten i Finnmark som legges fram her, er balansert i forhold både til det behovet for fellestiltak som følger av de strategier og tiltak som har framkommet, og i forhold behovet for å bygge fellestiltak på museenes faglige og strategiske kompetanse til eierskap og styring sammen med kulturpolitisk myndighet.

Det er selve behovet for organisasjon som har ført til navnet "Museumstjenesten i

Finnmark". Dette navnet signaliserer innholdet i denne museumsplanens formål. Slik denne planen foreligger, vil de helt vitale strategier og rekken av aktuelle tiltak være helt avhengige av at kulturarvsektoren i fylket kan samhandle på en effektiv måte med kulturpolitisk myndighet. Dette stiller selvsagt krav til målrettet handlingsevne både hos museene og hos fylkeskommunen og Sametinget.

De utfordringer som fellesskapet i Museumstjenesten i Finnmark står overfor er så vidt omfattende at det vil stille store krav til selve det verktøyet som organisasjonen skal utgjøre. Dette medfører at Museumstjenesten i Finnmark må etableres av de involverte partene, og som et selskap som er spesialdesignet for å tjene samarbeid og ikke et herredømme. Selskapsformen må ha tydelige ansvars- og beslutningsstrukturer, spillereglene må være lettfattelige og oversiktlige, og hele strukturen må baseres på tillit og engasjement hos de som deltar.

Museumsplanens formål danner sammen med behovsanalysen grunnlaget for strategier og tiltak. Både formål, mål, strategier og tiltak utfordrer museene og myndighetene til å finne løsninger sammen. Oppgavene til Museumstjenesten i Finnmark er å ta et hovedansvar for gjennomføringen av Museumsstrategi for Finnmark 2011 – 2015.

Det foreslås at museumstjenesten i Finnmark SF etableres som samvirkeforetak.

Denne tidligere ulovfestede selskapstradisjonen ble fra 1. januar 2008 dels erstattet av den nye Samvirkeoven³. Samvirkeselskapet eies gjennom medlemskap, idet deltakerne skyter inn et egenkapitalinnskudd. Det er samvirkeovens hovedmodell at deltakerne i samvirket har like rettigheter i selskapet.

Den operative gjennomføringen av de enkelte strategier og tiltak som skal realisere denne museumsplanen, vil skje i regi av de enkelte museene og i forpliktende samarbeid dem imellom. Det er viktig å presisere at Museumstjenesten i Finnmark:

1. Ikke skal eie egne samlinger
2. Ikke skal eie egne utstillinger
3. Ikke skal framstå som et museum

Gjennom det ansvaret som selskapet får for å koordinere museenes utviklingsarbeid både som felles satsning og for hvert enkelt museums egen utvikling, anser vi at Museumstjenesten i Finnmark SF som et samvirke av konsoliderte museer, kan motta direkte tilskudd til finansiering av den utøvende virksomheten slik den er planlagt her.

Museumstjenesten i Finnmark SF er en nyskaping innenfor museumsarbeidet i Finnmark. På den annen side er slike fellestjenester for og mellom museene ikke uvanlig, dette har vært etablert i mange fylker siden 1980-tallet. Det unike for Finnmark er:

1. Grunnlaget for organisasjonen er de konsoliderte museumsenheterne
2. Museene er tilordnet ulike forvaltninger

³ LOV 2007-06-29 nr 81: Lov om samvirkeforetak (samvirkeova)

3. Museene reflekterer et sammensatt, flerkulturelt samfunn
4. Geografi og klima i Finnmark krever noen grad av skreddersøm.

Det må gjøres ytterligere utredningsarbeid knyttet til eierskap, økonomi, organisering knyttet til en slik ny enhet.

6.3 Kalkyler

Museene i Finnmark har et samlet, årlig inntektsgrunnlag på ca 60 mill. Det er klart at den museumsplanen som foreligger her, innebærer dels store investeringer, og dels betydelige utfordringer til driften.

6.3.1 Driftbudsjett og -finansiering

Når det gjelder driften, er det på den ene siden klart at museene kan gjøre tilpasninger innenfor rammen av eksisterende virksomhet, og slik bidra i stor grad til realiseringen av de tiltakene som er beskrevet i denne planen. På den andre siden er det like klart at gjennomføringen av denne planen er helt avhengig av nye ressurser.

Det totale behovet for Museumstjensten i Finnmark må utredes nærmere. Det er gjort et anslag på 7 mill kr årlig, der personalutgifter anslås til ca 2,6 mill kr, mens det øvrige er utgifter til de definerte fellestiltakene definert i denne planen. Dette er blant annet midler som skal stimulere og sette museene i stand til å engasjere seg i de aktuelle utviklingsprosjektene. Dette løftet i budsjettene kan enten forvaltes av Museumstjenesten i Finnmark, eller bevilges som ekstra tillegg på museenes budsjetter.

Når det gjelder finansiering må det forventes at staten bidrar med betydelig innsats, da en slik satsing er i tråd med signaler gitt i stortingsmelding om museum og statsbudsjett. Andre aktuelle tilskuddsparter er Finnmark fylkeskommune, Sametinget og kommuner.

6.3.2 Investeringsbudsjett og -finansiering

Når det gjelder de enkelte byggesakene, jfr avsnitt 6.6, må de få sin egen behandling i tur og orden. Når det gjelder plan for lokale magasin, må den prosjekteres videre på konkret grunnlag. Det er aktuelle behov for lokale magasin på disse avdelingene.

- | | |
|-------------------------|-----------------------------|
| 1. Måsøy museum | 6. Kokelv sjøsamiske museum |
| 2. Gamvik museum | 7. Porsanger museum |
| 3. Berlevåg havnemuseum | 8. Tana museum |
| 4. Vardø museene | 9. Saviomuseet |
| 5. Kautokeino Bygdetun | |

Iden er at magasinrom på 30 – 50 m² blir bygget inn i brygger, uthus eller andre anlegg, altså fortrinnsvis ikke frittstående nybygg. Slike rom vil løse behovet for stabilt romklima og branntrygghet. Dette må prosjekteres konkret på hvert sted. Anslag finansieringsbehov for et slikt magasinprogram er kr 6 – 9 mill.

6.4 Avhengig av mange

Som så mange andre kulturoppgaver, er også videreutviklingen av museene i Finnmark avhengige av mange.

1. Av museene selv. Det er museene som har førsteansvaret for å analysere egne behov, å legge fram utviklingstiltak som kan realiseres innenfor det fellesskapet av parter som følger nedenfor, og selv å bidra til løsning gjennom egen organisasjon og økonomiske virksomhet.
2. Av staten og Sametinget, jfr den museumspolitikken som er utformet av Stortinget, og som er utformet av Sametinget for de samiske museene.
3. Av fylkeskommunen, jfr at fylkeskommunen er kulturpolitisk myndighet for fylket, og med ansvar også for museum og kulturarvområdet ellers.
4. Av kommunene, jfr at kommunene er kulturpolitisk myndighet for sine kommuner, og med ansvar også for museum og kulturarvområdet ellers.
5. Av frivillige organisasjoner og private som i engasjement i museenes virksomhet og kjærlighet til kulturarven, engasjerer seg i museenes evne til å realisere Formål, mål og oppgaver.
6. Av partnere i næringslivet, dvs de som bygger sin egen virksomhet på den livskraft som ligger i lokalsamfunnets identitet, og som bruker kulturarven som bidrag til egen merkevarebygging.
7. Av reiselivsnæringen som samarbeider med museenes tilbud om opplevelse og attraksjon.

6.5 Avhengig av statlig finansieringsløft

Det er Kulturdepartementet som har vært den politiske pådriver i sluttfasen av museumsreformen og konsolideringsprosessene. Departementet gir i de årlige statsbudsjettproposisjonene en statusrapport for denne prosessen, og formulerer program for det videre arbeidet. I budsjettet for 2011 skriver Kulturdepartementet i merknadene under Kap. 328 Museums- og andre kulturvernformål, jfr under post 70 Det nasjonale museumsnettverket, følgende:

Museene står imidlertid fortsatt overfor store utfordringer. Det er stort etterslep innen bygningsvern og samlingsforvaltning, med store behov for bedre magasiner og utbygging av konserveringstjenester.

Store strukturelle endringer i sektoren har ført til nødvendig fokus på utviklingsutvikling, ledelse, økonomi og jus, og det vil fortsatt være behov for å legge vekt på organisatoriske tiltak i kjølvannet av reformen. Kulturdepartementet forventer samtidig, etter en reform med etablering av sterkere fagmiljøer, en vitalisert diskusjon om museenes samfunnsrolle, innhold og relasjon til publikum. Det vil særlig legges vekt på integrering av samlingsarbeid og formidling, variert utstillingsvirksomhet, initiativer til forskning og utvikling av prosjekter. Det legges til grunn at museene deltar i utviklingstiltak i regi av Norsk kulturråd, og at de er aktive deltakere i faglige museumsnettverk.

En rekke strukturendringer er avklart og gjennomført. I 2011 vil det være 70 enheter i det nasjonale museumsnettverket. Det vil imidlertid fortsatt være ønskelig med ytterligere konsolideringer i enkelte fylker og regioner. Følgelig vil departementet se positivt på og legge til rette for at flere enheter i det nasjonale museumsnettverket finner sammen i konsolideringer også i årene som kommer.

Fylkeskommunene, vertskommuner og kommuner som nyter godt av museenes kompetanse, formidling og andre tjenester, har et grunnleggende delansvar for finansieringen av museene. Forutsetningen vil normalt være at regionen skal dekke minst 40 pst. av det samlede offentlige driftstilskuddet. Det legges opp til nær kontakt mellom staten, fylkeskommunene og de

aktuelle kommunene i forvaltning av museene.

Museumsstrategi for Finnmark 2011-2015 er et svar på de generelle utfordringer om bedre utnyttelse av felles ressurser som ligger i Kulturdepartementets museumspolitiske erklæring. Svaret for Finnmark er imidlertid ikke ytterligere konsolidering til færre museer i Finnmark, men denne museumsstrategien handler om:

1. En ny, felles visjon for alle museene i Finnmark
2. Nye, felles utviklingsstrategier for museene i Finnmark som bare kan realiseres gjennom samarbeid.
3. Nye, felles tiltak for realisering av de felles strategiene for museene i Finnmark, og der de fleste tiltakene er slik at de bare kan realiseres gjennom samarbeid
4. Et nytt selskap Museumstjenesten i Finnmark SF der museene og de to kulturpolitiske myndigheter med medansvar for museene etablerer en felles organisasjon for løsning av felles samarbeidsoppgaver gjennom samvirke.

Finnmark står altså overfor en strategi som i betydelig grad kan realisere helt vesentlige potensialer for fylkets egen og hele Norges kulturarvsektor. Det er ikke realistisk at dette løftet kan løses gjennom omdisponering innenfor museenes eksisterende budsjetter. Dette er en klassisk situasjon der staten i andre fylker har bidratt til et økonomisk løft. Gjennomføringen av denne museumsstrategien er derfor avhengig av at staten løfter den årlige økonomiske støtten fra og med 2012 via Norsk kulturråd og Sametinget med et beløp som setter fellesskapet i Museumstjenesten i Finnmark SF i stand til å gjennomføre de felles ambisjonene som ligger i denne museumsstrategien.

7 Utrykte vedlegg

Museumsstrategiene bygger systematisk på de mål- og behovsanalysene som ble gjennomført i 2010. Rapportene fra dette arbeidet er derfor viktige underlag for de mål- og strategivalg som ligger i dette plandokumentet. Disse dokumentene er foreliggende som separate rapporter, og inngår derfor i denne planen som utrykte vedlegg:

1. Museumsplan Finnmark 2010-2015. Mål og behovsanalyse, datert 01.10.2010.
2. Museumsplan Finnmark 2010-2015. Mål og behovsanalyse. Tilleggsrapport til Sametinget, datert 01.10.2010.



FINNMARK FYLKESKOMMUNE
FINNMÁRKKU FYLKKAGIELDA

Postadresse

Fylkeshuset, 9815 Vadsø

Besøksadresse

Fylkeshuset
9815 Vadsø

Tlf 78 96 20 00

Fax 78 96 23 70

postmottak@ffk.no

ffk.no